

Terwijl de arbeidsmarkt in ons land tekenen van krapte vertoont, neemt het ministerie van Sociale Zaken opvallend vaak het woord 'arbeidsplicht' in de mond. Staatssecretaris Verstand meent dat alleenstaande ouders in de bijstand, ook als hun kinderen jonger dan vijf jaar zijn, tot betaald (deeltijd)werk gedwongen moeten worden. En minister De Vries bepleit een werkplicht voor asielzoekers.

De sociaal-democratische bewindsman heeft inmiddels heftig ontkend dat beide voorstellen iets met de huidige krapte op de arbeidsmarkt te maken hebben. Maar worden ze er veel beter op, als we ze op hun principiële gehalte beoordelen?

'Werk voor wie werken kan', zo heeft ook de sociaal-democratie altijd betoogd. Maar wie op grond daarvan meteen maar tot een arbeidsplicht voor bijstandsmoeders met jonge kinderen besluit, gaat overhaast te werk. De vraag is allereerst of we bepaalde groepen van betaalde arbeid willen vrijstellen. Dat opvoeders van jonge kinderen daartoe behoren, valt op z'n minst serieus te overwegen.

Maar zelfs als we aan een arbeidsplicht voor deze groep vasthouden, dient die aan een aantal voorwaarden gebonden te worden. Goede kinderopvang bijvoorbeeld, maar ook de mogelijkheid om door betaald werk de eigen financiële positie te verbeteren. De huidige bijstandswet laat daarvoor echter geen ruimte.

Met andere woorden: terwijl de rest van Nederland (via lastenverlichting en allerlei arbeidstoelagen) financieel geprikkeld wordt om te werken, wordt van bijstandsmoeders verwacht dat ze min of meer 'om niet' aan de slag gaan. Dat is meten met twee maten.

Is er op het voorstel van Verstand dus het nodige aan te merken, dat geldt nog veel sterker voor de redenering van De Vries. Asielzoekers zijn geen categorie waarop het adagium 'wie niet werkt, zal niet eten' van toepassing is. Ze zijn hun eigen land ontvlucht en zoeken in Nederland een veilig onderkomen. Dat hen wordt toegestaan om, in afwachting van een beslissing over hun verzoek, enig betaald werk te doen, is zeer wel te verdedigen.

Maar een arbeidsplicht? Hier worden economische belangen en humanitaire beginselen op een onaanvaardbare manier door elkaar geklutst. Wie in ons land juridische bescherming zoekt, zou als tegenprestatie gedwongen worden om eentonig en/of slecht betaald werk te verrichten. De vergelijking dringt zich op met de jaren zestig, toen werkgevers 'gastarbeiders' werven, inclusief de bijbehorende reiskosten, scholing en huisvesting.

Dat is, cynisch geredeneerd, het voordeel van De Vries' arbeidsplicht. Zoals Koen Koch in *Trouw* van 18 september over het voorstel van zijn partijgenoot schreef: 'Geen wervings- en reiskosten meer, omdat de asielzoekers zelf hun reis betalen. Er zijn nauwelijks verblijfskosten, voor pensioenen hoeven geen reserveringen te worden gemaakt en het gedoe van de gezinshereniging blijft achterwege. Na gedane arbeid wordt men gewoon over de grens gezet.'

Zo laat het Nederlandse poldermodel zich af en toe ook van een hele platte kant zien.

Arbeids- plicht

PAUL KALMA

*Directeur van de Wiardi Beckman
Stichting; redacteur S & D*